

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

GÜVENLİ KENTLER İÇİN;
DAHA ÇOK İZLEME
DAHA ÇOK EŞİTLİK
PROJESİ

“Kent Hakları İzleme Platformları İçin”

Kent Hakları İzleme Rehberi

TÜRKİYE
KENT KONSEYLERİ
BİRLİĞİ

ÖNSÖZ

Karadeniz Yeni Ufuklar Derneği, Bölgemizde dezavantajlı gruplara yönelik hak temelli yenilikçi çalışmaların sayısını ve niteliğini arttırmak, kamu ve STK işbirliklerinin geliştirilmesine katkı sağlamak amacıyla 2010 yılında kurulmuştur. Kurulduğu günden itibaren, belirlediği misyonda yerel, bölgesel ve ulusal alanda birçok projede yürütücü ve paydaş olarak yer alan Derneğimiz, 2015 yılında yürütmüş olduğu “Mobbinge Son Demek Elimizde Projesi” ile Samsun İl Kadın Hakları Koordinasyon Kurulu tarafından “En İyi Kadın Dostu Kent Uygulama Ödülü” almıştır. Son on yılda kadının güçlenmesi ve kadın erkek eşitliğinin sağlanması konusunda hem yerelde, hem ulusal düzeyde geniş kapsamlı çalışmalarına devam eden Derneğimiz, Avrupa Birliği tarafından finanse edilen CEİDİzler Hibe Programı kapsamında desteklenmeye hak kazanan Güvenli Kentler İçin: Daha Çok İzleme Daha Çok Eşitlik Projesini Ağustos 2021 tarihi itibarıyla uygulamaya koymuştur.

Elinizde bulunan rehber, CEİDİzler Hibe Programı kapsamında Karadeniz Yeni Ufuklar Derneği tarafından yürütülen Güvenli Kentler İçin: Daha Çok İzleme Daha Çok Eşitlik Projesi kapsamında kurulan Kent Hakları İzleme Platformlarının izleme çalışmalarını kolaylaştırmak için hazırlanmıştır.

Güvenli Kentler İçin: Daha Çok Eşitlik, Daha Çok İzleme Projesi, kentsel haklar ve hizmetler alanında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik hazırlanmıştır. Toplumsal cinsiyete duyarlı kentsel haklar ve hizmetler alanında yerel düzeyde izleme odaklı, güçlendirme ve uygulama faaliyetlerini yaygınlaştırmak amacıyla hazırlanan Proje'nin hedef kitesini, Samsun, Çanakkale, Rize, Hatay, Manisa, Eskişehir ve Antalya illerinde kadının güçlenmesi alanında çalışan sivil toplum kuruluşları, kent konseyleri kadın meclisleri ile belediyeler oluşturmaktadır. Bu kapsamda ülkemizin farklı bölgelerinde yer alan ve projenin hedef bölgesini oluşturan 7 ilden sivil toplum kuruluşu, kent konseyi kadın meclisi ve belediye temsilcisi ve bu platformlarda yer alan toplamda 112 kadın aktiviste “toplumsal cinsiyet anaakımlaştırma politikaları, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme ve veri analizi, hak temelli izleme ve değerlendirme, kentsel haklar ve hizmetler alanında uluslararası norm, standart ve göstergeler” konulu eğitimler verilmiştir. Bu alana yönelik bilgi düzeyleri ve izleme ve değerlendirme kapasiteleri güçlenen proje paydaşlarımız ile hedeflenen 7 ilde Kent Hakkı İzleme Platformları kurulmuştur. Elinizde bulunan bu İzleme Rehberi ile İzleme Platformları tarafından illerdeki kentsel haklar ve hizmetler alanında uygulanan tüm hizmetler, toplumsal cinsiyet perspektifi ile izlenip değerlendirilerek raporlanacak ve projemiz kapsamında kamuoyu ile paylaşılacaktır.

Projemizin devamında ise Kentsel haklar ve hizmetler alanında cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına ve izlenmesine yönelik iyi uygulama örneklerinin ve Mor Haritam gibi e- katılımcılık tabanlı dijital politika araçlarının kullanımının yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

Bu projede elde edilen sonuçların önemi ve çalışmaların kalıcı olması, sürdürülebilir desteklerin varlığı ile sağlanacaktır. Özellikle kolay ve anlaşılabilir sade bir dille hazırlanarak herkes için kullanılabilir olması amaçlanan İzleme Rehberinin yaygınlaşması ile daha çok kişi ve kurumun projemiz bünyesinde yürütülen izleme ve değerlendirme çalışmalarına benzer çalışmaları rahatlıkla uygulaması amaçlanmaktadır.

Projemizin gerçekleşmesinde bizlere destek vermekte olan bütün kişi ve kurumlara ve özellikle de çalışmaların başarılı bir şekilde ilerlemesine katkı sağlayan proje ekibimiz başta olmak üzere projemizin 7 ilde etkin bir şekilde devam etmesinde yüksek özveri ve gayretle çalışan proje ortaklarımız ve paydaşlarımıza en içten duygularımızla teşekkür ederiz.

Mustafa KINIK

Karadeniz Yeni Ufuklar Derneği

Yönetim Kurulu Başkanı

I.	GİRİŞ	5
A.	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kentsel Hizmetler	5
B.	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Hak Temelli İzleme	6
II.	NORMLAR VE STANDARTLAR	6
A.	NORMLAR	7
1.	Ayrımcılık Yasağı	7
2.	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	8
3.	İnsan Onuruna Saygı	8
4.	Sürdürülebilirlik	8
B.	STANDARTLAR	9
1.	Kentsel Barınma Hakkı Ekseninde Belirlenmiş Standartlar	9
2.	Kentsel Hareketlilik Hakkı Ekseninde Belirlenmiş Standartlar	9
3.	Kentsel Demokrasi Hakkı Ekseninde Belirlenmiş Standartlar	9
4.	Kentsel Güvenlik Hakkı Ekseninde Belirlenmiş Standartlar	10
5.	Kentsel Kamu Hizmetlerine Erişim Hakkı Ekseninde belirlenmiş standartlar..	10
III.	GÖSTERGELER	10
IV.	İZLEME SORULARI	19

GİRİŞ

Bu rehber, AB tarafından finanse edilen CEİDİzler Hibe Programında yürütülen Güvenli Kentler İçin: Daha Çok İzleme Daha Çok Eşitlik Projesi kapsamında 7 ilde yapılacak olan izleme çalışmalarının daha etkili ve başarılı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için katılımcılara ve kurumlara verilmek üzere hazırlanmıştır. Bu rehber izleme çalışmalarının temelini hangi belgelere dayandığı, bu belgelerde özellikle hangi konulara dikkat çekildiği ve izleme çalışmalarında hangi soruların yanıtlarına ulaşılabileceği konusunda yol gösterici olacaktır.

Rehberin birinci kısmında normlar ve standartlar üzerinde durulmuştur. Normlar özelinde ayrımcılık yasağı, toplumsal cinsiyet eşitliği, insan onuruna saygı ve sürdürülebilirlik başlıkları açıklanmıştır. Standartlar başlığında ise kentsel barınma, hareketlilik, demokrasi, güvenlik ve kamu hizmetlerine erişim hakları ekseninde belirlenmiş standartlar verilmiştir. Sonraki bölümde kentsel haklar ve hizmetler alanında Türkiye’de yapılacak olan toplumsal cinsiyet eşitliği izlemesinde kullanılmak üzere hem uluslararası düzeyde kabul edilmiş hem de Türkiye’de Katılımcı Demokrasinin Güçlendirilmesi: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi Kentsel Haklar ve Hizmetlere Erişimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması projesi kapsamında geliştirilen özgün göstergeler paylaşılmaktadır. Rehberin son bölümünde Kent Hakları İzleme Platformlarının sahada yapacakları görüşmelerde kendilerine kolaylaştırıcı olması adına hazırlanmış izleme soruları bulunmaktadır.

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ VE KENTSEL HİZMETLER

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde kentlerde yaşama oranı giderek artmaktadır. Yapılan araştırmalar kadınların yaşadıkları kentte daha az alana erişebildiğini ortaya çıkarmaktadır. Ne yazık ki cinsiyet olgusu, kentin olanaklarından, sunulan hizmetlerden yararlanma ve kentleşme konusunda önemli bir ayrım noktasını oluşturmaktadır. Toplumda var olan cinsiyetçi roller, mekânsal açıdan kentin kullanımını, kent hizmetlerine güvenli erişilebilirliği, konforlu ve aktif bir yaşamı doğrudan etkilemektedir.

Hak kavramı bağlamında bakıldığında ise kentsel hakların temelinde herkesin, cinsiyet, ırk, renk, din, dil, yaş, tabiiyet, düşünce farkı, ulusal veya toplumsal köken, zenginlik gibi fark olmaksızın kentin sunduğu olanak ve fırsatlardan eşit, dengeli ve gereksinimleri oranında yararlanması; eğitsel, sanatsal, siyasi etkinliklere ve süreçlere etkin bir biçimde katılma olanaklarına sahip olması yatmaktadır.

Kentli haklarının temelini oluşturan Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ile başlayan ve Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartına kadar ilerleyen süreçte artık kent hakkının devlet gibi bir siyasal topluluğa ait olmakla değil, kentte başkalarıyla birlikte yaşamakla kazanıldığı kabul edilmektedir. Dezavantajlı grupların kentlerde kamusal hayata tam katılımlarının önünde var olan engellerin kaldırılması, doğrudan veya dolaylı eşitsizliklerin giderilerek eşitlikçi bir demokrasinin sağlanması için yerel yönetimlere önemli görevler düşmektedir. Pratik yaşamın her alanında kendini gösteren ataerkil egemenliğe karşı kadınların kent hakkı tanımlanmalı ve tüm uygulamalarda “toplumsal cinsiyet anaakımlaştırma ilkesi” dikkate alınmalıdır. Yerel yönetimlerin, kadınların, yaşadıkları kentte birey olarak var olabilmeleri, kentli haklarına sahip çıkan ve karar alma süreçlerinin tüm aşamalarında katılımlarını sağlayacak mekanizmaları kurmaları gerekmektedir.

Dünya’da 1970’lerden itibaren tartışılan, kamusal ve özel alan ayrımından kaynaklanan eşitsizliğin yansımalarıyla ortaya çıkan kamusal alandaki eşitliğin giderilebilmesi için özel alandaki eşitliğin sağlanmasının yanında kenttaş olarak kadınların, yaşadıkları kentte her alanda söz sahibi olmaları gerektiği de vurgulanmıştır.

Ülkemizde ise 1990’lı yıllar itibariyle konuşulmaya başlanan kentsel haklar ve hizmetlere erişimde toplumsal cinsiyet eşitliği alanına yönelik önemli çalışmalar arasında Birleşmiş Milletler Ortak Programları kapsamında hayata geçirilen Kadın Dostu Kentler Projesinin çıktısını oluşturan Yerel Eşitlik Eylem Planları yer almaktadır. Kentsel hak ve hizmetlerin toplumsal cinsiyet eşitliği açısından tanımlanması ve gösterge temelli izlemelerin yaygınlaşmasına sağlayan Proje ile birlikte Yerel Eşitlik Eylem Planları

yaygınlaşmıştır. Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği'nin -CEİD Türkiye'de Katılımcı Demokrasinin Güçlendirilmesi Projesi kapsamında hazırlanan on tematik alandan biri kentsel haklar ve hizmetlere erişimde toplumsal cinsiyet eşitliği haritalama ve izleme raporu ile de kentsel haklar ve hizmetler alanında toplumsal cinsiyete duyarlı hak temelli izleme ve değerlendirmesine yönelik önemli bir kaynak oluşturulmuştur.

Güvenli Kentler İçin Daha Çok Eşitlik Daha Çok İzleme Projesinde olduğu gibi kentsel haklar ve hizmet alanına ilişkin yapılacak toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde bir izleme için önemli bir kaynak oluşturan Raporda, kentsel haklar ve hizmet alanına ilişkin yapılacak toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde bir izlemede kullanılması için 89 gösterge, gösterge tanımları ve veri kaynağı, veri toplama yöntemi ve sıklığı ile izleme yapacak STK'lar için izleme soruları önerilerde bulunulmuştur.

Söz konusu Rapordan yararlanılarak hazırladığımız ve sahada kentsel haklar ve hizmet alanında 7 ilde yapılacak çalışma sonucunda, illerin mevcut profili ortaya çıkarılacak ve kent politikalarının oluşturulmasına da katkı sağlanacaktır.

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ VE HAK TEMELLİ İZLEME

İnsan haklarının sağlanması, korunması ve geliştirilmesi için teşvik yönünde toplumsal değişimi hedefleyen hak temelli izlemenin temeli veriye/bilgiye dayanmaktadır. İzleme ve değerlendirme yapılan konuda elde edilen ve toplanan tüm veriler, insan haklarına uygun olarak analiz edilmelidir. Toplumda var olan hak ihlallerini ve bu haklarının uygulanmasının önündeki engelleri ortaya koyma ve öneriler sunma konusunda önemli bir işleve sahip olan toplumsal cinsiyete duyarlı hak temelli izlemenin, demokratik yapıları desteklemesi ve insan hakları kültürünün geliştirilmesine de katkı vermesi beklenmektedir.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi başta olmak üzere insan haklarını temel alan tüm uluslararası sözleşmeler ayrımcılık yasağı üzerine yapılandırılmıştır. Din, dil, ırk, cinsiyet gibi her türlü ayrımcılığın önlenmesine yönelik uygulamaya konulan bu sözleşmelerde en başından beri koşulsuz ve sınır koymaksızın benimsenen ortak ilkelerinden biri de cinsiyete dayalı ayrımcılık yapılamayacağıdır.

Hak temelli izleme ve değerlendirmenin amacı toplumsal değişimdir: İnsan haklarının teşvik edilmesi, saygı gösterilmesi, korunması veya hayata geçirilmesi kapsamında veri/bilgi toplamak, toplanan verileri doğrulamak ve toplanan doğrulanmış veriyi yaygınlaştırmanın nihai hedefi, insan haklarıyla uyumlu olmayan toplumsal düzeni veya sistemi insan haklarıyla uyumlu olma yönünde değiştirmektir. Sistemli ve planlı bir şekilde değişimi hedefleyen ve bu yönde savunuculuk çalışmasını da içeren hak temelli izleme çalışması, toplum yararına girilen bir faaliyet olarak sivil toplumla buluşur.

Kentsel haklar ve hizmetler alanında insan haklarının hayata geçirilmesinde, sivil toplumun katılım ve izleme yoluyla katkısı önemlidir. Kadınların yaşadığı kentin bir üyesi olarak, o kentin değerleri üzerindeki haklara ulaşmada maruz kaldığı ayrımcılığın önlenmesinde ve kentsel demokrasinin gelişmesinde toplumsal cinsiyet temelli ve hak temelli çalışan sivil toplumun izleme yapma kapasitesi kritik öneme sahiptir.

Bizde Karadeniz Yeni Ufuklar Derneği olarak Güvenli Kentler İçin Daha Çok Eşitlik Daha Çok İzleme Projemiz kapsamında ilk kez kentsel haklar ve hizmetler alanında 7 ili kapsayan izleme çalışması ile birlikte bu alana yönelik deneyimlerimizi çoğaltmak ve sizlerle paylaşmak istiyoruz.

NORMLARIN VE STANDARTLARIN BELİRLENMESİ

Hak temelli izleme çalışmalarının temel dayanağı İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinden başlayarak geliştirilen uluslararası belgelerdir. Devletlerin taraf olduğu bu insan hakları belgeleri izlemelerin yapılması için referans alınmaktadır. Bu belgeler sayesinde hak temelli izlemeler gerçekleştirilebilmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliği bir norm olarak ilk kez 1945'de Birleşmiş Milletler kuruluş anlaşmasında karşımıza çıkmıştır. Daha sonra sırasıyla 1948'de İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, 1975'de Birleşmiş Milletler Birinci Kadın Konferansı, 1981'de Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, 1985'de Üçüncü Dünya Kadın Konferansı, 1993'de Dünya İnsan Hakları Konferansı ve 1995'de Dördüncü Dünya Kadın Konferansında toplumsal cinsiyet eşitliği anaakımlaştırılması anlayışı benimsenmiştir.

İnsan hakları belgelerine kentsel haklar ve hizmetler alanında toplumsal cinsiyet eşitliğinin dahil edilmesi çok eski tarihlere dayanmamaktadır. Kent Haklarının açık bir şekilde ifade edildiği 2000 yılında Avrupa Kent İnsan Hakları Koruma Şartı, 2005’de Dünya Kent Hakkı Şartı ve 2006’da Montreal Haklar ve Sorumluluklar Şartında yer alan pek çok konunun yanında toplumsal cinsiyet eşitliğinin de belgelerde yer aldığı gözlemlenmiştir.

Kadınların kent hakkına doğrudan vurgu yapan belge ise 2004 yılında hazırlanan ve kentte toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda ciddi bir öneme sahip olan Kadınların Kent Hakkı Şartıdır. Bu belge, kadınların kent hizmetlerine erişimi, güvenlik teminatı, kent demokrasi süreçlerine eşit katılımı ve cinsiyet farkından ortaya çıkan her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılması konularında açık olarak hükümlere çağrı yapmaktadır. 1992’de Rio’da gerçekleştirilen Çevre ve Kalkınma Konferansı, 1996’da İstanbul’da gerçekleştirilen HABİTAT II kent hakları konusuna vurgu yapan önemli konferanslardan bazılarıdır. Özellikle HABİTAT II Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği ile Dünya Birleşmiş Kentler Federasyonu içerisine Dünya Büyükşehirler Birliğini de dahil ederek United Cities and Local Governments/ UCLG (Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı) kurulmasını sağlamıştır.

Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatının Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatının (UCLG-MEWA) Merkezi İstanbul’da bulunmaktadır ve bölge teşkilatının sekreteryasını Türkiye yürütmektedir.

UCLG-MEWA kadınların karar alma süreçlerine aktif bir şekilde her düzeyde dahil edilmesi gerektiğini savunmakta ve bunun desteklenmesi için çalışmalar gerçekleştirmektedir. Bu bağlamda bünyesinde toplumsal cinsiyet eşitliği komitelerinin kurulması kararı da mevcuttur. UCLG-MEWA toplantılarında Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları 5. Maddesinin yerelleştirilmesi, Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı’nın yaygınlaştırılması ve belediyelerin bünyelerinde eşitlik birimlerinin kurulması ve bunların yerelerde desteklenmesi gerektiği kararını vermiştir.

UCLG-MEWA gibi birçok uluslararası organizasyon bu konularda yürüttükleri çalışmalar ile bugün bize referans olacak, yol gösterici normlar oluşturmuşlardır.

NORMLAR

Rehberin bu kısmında uluslararası insan hakları belgelerine dayanarak hazırlanmış normlar yer almaktadır. Uluslararası İnsan Hakları Belgeleri haklar konusundaki temel normları ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda ortaya çıkan ve en sık dile getirilen ve kentsel haklar konusunda uluslararası belgeler de tanımlanmış olan dört başlık şöyledir: :

- Ayrımcılık Yasağı
- Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
- İnsan Onuruna Saygı
- Sürdürülebilirlik

Ayrımcılık Yasağı

Uluslararası belgelerin çoğunda insanların ayrımcılığa karşı korunması garanti altına alınmıştır. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde ayrımcılık yasağı; “Herkes ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin bu bildiriye ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilirler. Ayrıca ister bağımsız olsun ister vesayet altında veya özerk olmayan başka bir egemenlik kısıtlamasına bağlı ülke yurttaşları olsun, bir kimse hakkında, uyruğunda bulunduğu devlet veya ülkenin siyasi, hukuksal veya uluslararası statüsü bakımından hiçbir ayırım gözetilmeyecektir.” şeklinde ifade edilmektedir.

Ayrımcılık yasağı konusunda çok fazla bildiri ve sözleşme hazırlanmıştır. Bu temelde ayrımcılık yasağı dünyanın her yerinde bir norm olarak kabul edilmektedir. Bunun için çok fazla kaynağa ulaşılabilir. Bunlardan bazıları 2000’de Avrupa Kentte İnsan Haklarının Korunması Sözleşmesi, 2005’de Bristol Muhtabakatı, 2006’da Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı olarak gösterilebilir.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Uluslararası sözleşmelerdeki temel normlardan birisi toplumsal cinsiyet eşitliğidir. Pekin Deklarasyonu belgesi ve Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesinde direkt olarak toplumsal cinsiyet eşitliği bir norm olarak belirtilmemişse bile kadın – erkek eşitliği norm olarak sunulmaktadır. Kadın – Erkek eşitliğini temel haklardan birisi olarak tanımlayan belge ise Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı'dır. Bu bağlamda yönetimlerin sorumluluk alanları dahilinde, her türlü ayrımcılığı önleme sorumluluğu dahil olarak bu normu uygulamakla yükümlü oldukları ifade edilmiştir.

Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı, kadın – erkek eşitliğinin güçlendirilmesi adına yaşamları etkileyen politikaların, yöntemlerin ve araçların geliştirilmesinde toplumsal cinsiyet eşitliği alanından bakılması gerektiğini göstermektedir. Bu nedenle “Toplumsal cinsiyet eşitliğinin ana plan ve politikalara yerleştirilmesi” ve “toplumsal cinsiyete dayalı bütçeleme” tekniklerinin kullanılmasını tavsiye etmektedir. Ayrıca kadınların yaşam tecrübelerinin, hayat ve iş şartlarının çözümlenmesi ve önemsenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Kadınların Kent Hakkı Şartı ilk maddesinde, norm olarak toplumsal cinsiyete yer vermiştir.

İnsan Onuruna Saygı

İnsan onuruna saygı normu, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinden başlayarak insan haklarını konu alan belgelerin temel normlarından biri olmuştur. İHEB'sinin birinci maddesinde “bütün insanlar, özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar” ifadesi yer almaktadır ve ilerisinde “... herkes onur ve kişiliğinin serbestçe gelişimi için gerekli olan ekonomik, sosyal ve kültürel hakların gerçekleştirilmesi hakkına sahiptir.” denmektedir. Bu norm ilerleyen zamanda doğrudan kent yaşamını konu alan belge ve metinlerde varlığını göstermeye devam etmiştir. Avrupa Konseyi Avrupa Kentsel Şartı belgesinde, “bireyin sosyal, kültürel, ahlâk ve ruhsal gelişimine, kişisel refahına yönelik kentsel koşulların oluşturulması” gereği, Avrupa'da yaşayan kent sakinlerinin ortak haklarından biri olarak belirtilmiştir.

Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik, insanlığın ortak olarak benimsediği kültürel, doğal, sosyal, fiziksel, mülk ve değerlerinin varlığının ve standartlarını korunması şeklinde ifade edilmektedir.

Kentsel sürdürülebilirlik denildiğinde, kentin insanlara verdiği tüm ekonomik, kültürel ve sosyal imkanlarla hizmetleri, sosyal ve fiziksel çevreyi içerisine dahil edebiliriz. Buradan hareketle kentsel sürdürülebilirlik bizi, her kesimden insanın hizmetlere erişiminin sağlanması çıkarımına ulaştırmaktadır. Bu nedenle kentsel sürdürülebilirlikle kentli hakları arasında bağ kurulabilmektedir.

Kentteki Hak Alanları

Uluslararası anlaşma ve belgelerde geçmekte olan normlar ekseninde yapılan kentsel hak ve hizmetlerin toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden yapılan izlemeler ışığında odaklanılacak “kentteki hak alanları” şu şekildedir:

- Barınma
- Güvenlik
- Hareketlilik
- Kentsel Kamu Hizmetleri
- Kentsel Demokrasi

Bu hak alanlarının kapsamı kısaca şu şekilde açıklanabilir:

Barınma: Tüm vatandaşların makul, güvenli, sağlıklı koşullarda barınma olanaklarına sahip olması.

Güvenlik: Kentteki park, bahçe, site, mahalle, sokak, şehir merkezi gibi kamusal ve yarı kamusal alanların tüm vatandaşlar için her vakitte güvenli kılınması.

Hareketlilik: Kentte yaşayanların günün her vaktinde şehir içi ve şehirler arası hareketlilik serbestliğine sahip olması, bunun için herkesin erişimine açık, karşılanabilir-düşük maliyetli, “Herkes İçin Erişilebilir” toplu ulaşım olanaklarının varlığı ve bisiklet yolu, yaya yolları, kaldırımlar gibi kentsel altyapının da farklı bireylerin hareketlilik ihtiyaçlarını gözetir şekilde düzenlenmesi.

Kentsel kamu hizmetlerine erişim: Kentlerdeki fiziksel ve sosyal altyapıya eşitlikçi erişim, başka bir deyişle yerel kamusal hizmetlerin herkesin ihtiyaçlarına cevap verecek ve kolay erişimi sağlayacak şekilde sunulması.

Kentsel demokrasi: Kentlerin planlanması ve yönetiminde kentte yaşayanların görüşlerinin alınması, onların talep, öncelik ve ihtiyaçlarını iletecekleri katılımcı mekanizmaların varlığı.

STANDARTLAR

Rehberin bu kısmında insan hakları ve kent hakları alanındaki uluslararası belgeler tarafından yaygın kabul görmüş olan; ayrımcılık yasağı, toplumsal cinsiyet eşitliği, insan onuruna saygı ve sürdürülebilirlik normları temelinde, kent hakkı alanları olarak ifade ettiğimiz, barınma; hareketlilik, kentsel demokrasi; güvenlik ve kentsel kamu hizmetlerine erişim haklarının hayata geçmesi için gerekli standartlar üzerine durulmuştur.

Kentsel Barınma Hakkı Ekseninde Belirlenmiş Standartlar

Kentsel barınma hakkının hayata geçirilebilmesi için standartlar uluslararası belgelerde şu şekilde yer almaktadır:

- En dezavantajlı grubun ihtiyaçlarının belirlenmesi
- Güvenli, sağlıklı, uygun evler
- Evsizler ve şiddet mağduru kadınlar ve LGBTİ’ler için güvenceli yapılar
- Farklı ihtiyaçları (enformel çalışan, göçmen, tek ebeveyn- hane reisi kadınlar gibi) dikkate alan konut politikaları
- Düşük maliyetli barınma imkânı
- Toplu konutlarda kadınlara yönelik kredi ve teşvik mekanizmaları
- Tek ebeveyn annelere/hane reisi kadın olanlara öncelik
- Çeşitli kiracılık türlerinin yasalarla bağlanması
- Kadınların kiracı konumlarının güvenliği
- Kadınların konut mülkiyet edinmede eşit haklarla donatılması, kullanım güvencesi
- En yoksul kadınların farklılaşan ihtiyaçlarının tespiti
- Temiz su ve kanalizasyon hizmetlerine erişim

Kentsel Hareketlilik Hakkı Ekseninde Belirlenmiş Standartlar

- Kent içi hareketliliğin cinsiyete göre ayrıştırılmış verisini üretmek
- Kentsel ulaşımında fiziksel güvenliğin tesis edilmesi
- Farklı bireylerin hareketlilik ihtiyaçlarının ayrı ayrı tespiti
- Farklı bireylerin kentsel ulaşım kullanım alışkanlıklarının tespiti
- Kentsel hizmetlere erişimin önündeki engelleri, duvarları kaldırmak

Kentsel demokrasi hakkı ekseninde belirlenmiş standartlar

- Katılımı kolaylaştırıcı mekanizmalar
- Kota, olumlu eylem ve yasal düzenleme
- Kadınların ve feminist örgütlerin kentin fizikî planlamasında muhatap alınması
- Kadınların ve erkeklerin farklı ihtiyaçlarına cevap veren danışmanlık ve katılım yapısı

- Toplumsal cinsiyete duyarlı katılımcı bütçeleme uygulaması
- Danışma komiteleri
- Mahalle konseyleri/meclisleri
- e-katılım
- Katılımcı planlama süreçleri
- Etkin hesap verme mekanizmaları
- Kaynakların eşitlikçi ve adil dağıtımını için izleme sistemleri
- Hizmetlere erişimle ilgili toplanan verilere vatandaşın açık erişimini sağlama

Kentsel güvenlik hakkı ekseninde belirlenmiş standartlar

Kentsel güvenlik hakkı ekseninde, uluslararası belgelerde öne çıkan standartlar şunlardır:

- Sokak ve park yerleri aydınlatmaları
- Toplu taşımada aktarım merkezlerinin güvenliği ve aydınlatması
- Kadınların ve erkeklerin kentte ayrı ayrı güvensizlik ve emniyetsizlik algısının tespiti
- Kadına yönelik şiddetle ilgili kampanyalar

Kentsel kamu hizmetlerine erişim hakkı ekseninde belirlenmiş standartlar

Toplumsal cinsiyete duyarlı kamu hizmetlerine erişim standartlarını şu şekilde listelemek mümkün dür:

- Bireylerin hizmete erişim düzeylerinin cinsiyete göre ayrıştırılmış verisinin toplanması
- Kadınların ev içi ücretsiz emeklerini ölçen, görünür kılan anketler
- Kentsel hizmetlerin belli merkezlerde kümelenmesini önlemek ve herkes için her yerde erişilebilir kılmak için adem-i merkezizetçi bir planlama politikası
- Çocuk, yaşlı ve engellilerin ihtiyaçlarını dikkate alan altyapı, hizmet ve olanaklarını geliştirmek
- Akçeli hizmetlerin sunumunda kadınlara transfer veya indirim uygulaması
- Belediyenin eşitlikçi hizmet sunumunu kamuoyunda taahhüt etmesi
- Kurum çalışanlarına eşitlik konusunda eğitimler verilmesi
- Çalışanların uyması gereken (insan hakları normlarına saygılı ve kent hakkı prensiplerini kapsayan) davranış standartları
- Mevcut politika, usul, uygulama, kullanım örüntülerine dair toplumsal cinsiyet değerlendirmesi yapmak
- Çocuk bakım hizmeti
- Bakmakla yükümlü olunan diğer bireyler için bakım hizmeti

GÖSTERGELER

Rehberin bu bölümünde, kentsel haklar ve hizmetler alanında Türkiye’de yapılacak olan toplumsal cinsiyet eşitliği izleme çalışmalarında kullanılmak üzere hem uluslararası düzeyde kabul edilmiş hem de Türkiye’de Katılımcı Demokrasinin Güçlendirilmesi: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi Kentsel Haklar ve Hizmetlere Erişimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması yazarlarının geliştirdiği özgün göstergeler paylaşılmaktadır. Aşağıda, Tablo 1’de verisi toplanmakta olan göstergeler verilmiştir.

Tablo 1: Türkiye’de Kullanılması Önerilen Göstergeler

KONU	İLGİLİ NORNLAR	GÖSTERGELER	VERİ KAYNAĞI	VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ	VERİ SIKLIĞI
Kurumsal Kapasiteye İlişkin Görseller	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	İl Genel Meclisindeki Kadın Oranı %	TÜİK, Seçim ve Adalet İstatistikleri	TÜİK web sitesi	Yerel seçim periyodu
Kurumsal Kapasiteye İlişkin Görseller	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	Belediye meclislerinde (Büyükşehir veya İlçe) kadın oranı, %	Kent Belediyeleri	Belediye web sitesi	Yıllık
Kurumsal Kapasiteye İlişkin Görseller	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	Belediyede çalışan kadın personel oranı,%	Kent Belediye Stratejik Plan ve Performans Programları	Belediye web sitesi	Yıllık
Hareketlilik	İnsan Onuruna Saygı	Belediyenin toplu taşıma hizmetlerinden memnuniyet, %	İllerde Yaşam İndeksi, gösterge değerleri, TÜİK; İlgili belediyenin web sitesi, faaliyet raporu	TÜİK web sitesi; İlgili belediyenin Faaliyet raporu incelemesi, web sitesi	TÜİK Araştırma Periyodu
Hareketlilik - Güvenlik	İnsan Onuruna Saygı	Gece yalnız yürürken kendini güvende hissedenlerin oranı, %	İllerde Yaşam İndeksi, gösterge değerleri, TÜİK	TÜİK web sitesi	TÜİK Araştırma Periyodu
Güvenlik	İnsan Onuruna Saygı	Kamunun asayiş hizmetlerinden memnuniyet oranı, %	İllerde Yaşam İndeksi, gösterge değerleri, TÜİK	TÜİK web sitesi	TÜİK Araştırma Periyodu
Barınma	Toplumsal cinsiyet eşitliği, İnsan onuruna saygı	Kadın Sığınma evi kapasitesi, %	ASHB, KSGM, Belediye, STÖ	KSGM, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, STÖler, Belediyeler, yayımlar,	Yıllık
Barınma	Toplumsal cinsiyet eşitliği, İnsan onuruna saygı	Kadın yararlanıcılardan gelen barınma ile ilgili dilekçe ve taleplerin oranı, %	Belediye	Belediye ilgili biriminden veri talebi	Yıllık

KONU	İLGİLİ NORMLAR	GÖSTERGELER	VERİ KAYNAĞI	VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ	VERİ SIKLIĞI
Hareketlilik	Toplumsal cinsiyet eşitliği, İnsan onuruna saygı	Belediyenin toplu taşıma hizmetlerinden memnuniyetin cinsiyete göre dağılımı, %	İllerde Yaşam İndeksi, gösterge değerleri, TÜİK; İlgili belediyenin web sitesi, faaliyet raporu	TÜİK'ten cinsiyete göre ayrıştırlmış veri talebi	TÜİK, Araştırma Periyodu
Hareketlilik - Güvenlik	İnsan onuruna saygı	Gece yalnız yürürken kendini güvende hissedendenlerin cinsiyet dağılımı, %	İllerden Yaşam İndeksi, gösterge değerleri, TÜİK	TÜİK'ten cinsiyete göre ayrıştırlmış veri talebi	TÜİK, Araştırma Periyodu
Hareketlilik	Toplumsal cinsiyet eşitliği, İnsan onuruna saygı, Ayrımcılık yasağı	Kentte kaldırım genişliği açısından puset ve tekerlekli sandalye dostu olan kaldırım oranı, %	Belediye	Fen İşleri Müdürlü'nden bilgi talebi	Yıllık
Hareketlilik	Toplumsal cinsiyet eşitliği, İnsan onuruna saygı, Ayrımcılık yasağı	Kentte rampalı kaldırım oranı, %	Belediye	Fen İşleri Müdürlü'nden bilgi talebi	Yıllık
Hareketlilik	Toplumsal cinsiyet eşitliği, İnsan onuruna saygı, Ayrımcılık yasağı	Kentte kaldırım genişliği açısından yaya dostu olan kaldırım oranı, %	Belediye	Fen İşleri Müdürlü'nden bilgi talebi	Yıllık
Hareketlilik	Toplumsal cinsiyet eşitliği, İnsan onuruna saygı, Ayrımcılık yasağı	Kentte kaldırım yüksekliği açısından yaya dostu olan kaldırım oranı, %	Belediye	Fen İşleri Müdürlü'nden bilgi talebi	Yıllık
Hareketlilik	Toplumsal cinsiyet eşitliği, İnsan onuruna saygı, Ayrımcılık yasağı	Toplam 65 yaş üstü indirimli taşıma kartı sahipleri içinde kadın oranı, %	Belediye	Ulaşım Birimi'nden bilgi talebi	Yıllık
Hareketlilik	Toplumsal cinsiyet eşitliği	Toplu ulaşımında TSE duraklar arası mesafe standardına uyan durak oranı, %	Belediye	Ulaşım Birimi'nden bilgi talebi	Yıllık
Hareketlilik	Toplumsal cinsiyet eşitliği	Yeterli aydınlatma ve kamera donanımına sahip altgeçitlerin oranı, %	Belediye	Fen İşleri Müdürlü'nden bilgi talebi	Yıllık

KONU	İLGİLİ NÖRMLAR	GÖSTERGELER	VERİ KAYNAĞI	VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ	VERİ SIKLIĞI
Hareketlilik	Toplumsal cinsiyet eşitliği	Toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi verilen toplu ulaşımında görevli personel oranı, %	Belediye	Belediye ulaşırma biriminden bilgi talebi	Yıllık
Hareketlilik	Toplumsal cinsiyet eşitliği	Eşitlikçi hizmet sunumu eğitimi verilen toplu ulaşımında görevli personel oranı, %	Belediye	Belediye ulaşırma biriminden bilgi talebi	Yıllık
Hareketlilik	Toplumsal cinsiyet eşitliği	Toplu ulaşım ile ilgili şikâyet ve talep dilekçelerinde cinsel saldırı ve taciz şikâyetlerinin oranı, %	Belediye	Belediye ulaşırma biriminden bilgi talebi	Yıllık
Hareketlilik	Toplumsal cinsiyet eşitliği	Kadın kullanıcılarından gelen ulaşım ile ilgili dilekçe ve taleplerin oranı, %	Belediye	Belediye ulaşırma biriminden bilgi talebi	Yıllık
Kentsel Demokrasi	Toplumsal cinsiyet eşitliği	Belediye Meclisi'nin halka açık toplantılarına katılan kadın oranı, %	Belediye	Belediye Özel Kalem Biriminden bilgi talebi	3 Aylık
Kentsel Demokrasi	Toplumsal cinsiyet eşitliği	Kent Konseyi Genel Kurulu'nda kadın oranı, %	Kent Konseyi	Kent Konseyi web sitesi	Yerel seçim periyodu
Kentsel Demokrasi	Toplumsal cinsiyet eşitliği	Kadın mahalle muhtarı oranı, %	Belediye	Belediye Muhtarlıklar Müdürlüğü, Belediye Özel Kalemi	Yerel seçim periyodu
Kentsel Demokrasi	Toplumsal cinsiyet eşitliği	Belediye stratejik plan hazırlık toplantılarına dış paydaş olarak katılan kadın STÖ oranı, %	Belediye	Belediye Stratejik Plan hazırlıklarından sorumlu birimden bilgi talebi	Yerel seçim periyodu, Stratejik plan revizyon periyodu

KONU	İLGİLİ NÖRMLAR	GÖSTERGELER	VERİ KAYNAĞI	VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ	VERİ SIKLIĞI
Kentsel Demokrasi	Toplumsal cinsiyet eşitliği	Dış paydaş toplantıları sonunda, stratejik plana dâhil edilen amaç ve hedefler içinde kadın STÖ önerilerinin oranı, %	Belediye	Belediye Stratejik Plan hazırlıklarından sorumlu birimden bilgi talebi	Yerel seçim periyodu, Stratejik plan revizyon periyodu
Kentsel Demokrasi	Toplumsal cinsiyet eşitliği	Dış paydaş toplantıları sonunda, stratejik plana dâhil edilen amaç ve hedefler içinde LGBTİ STÖ önerilerinin oranı, %	Belediye	Belediye Stratejik Plan hazırlıklarından sorumlu birimden bilgi talebi	Yerel seçim periyodu, Stratejik plan revizyon periyodu
Kentsel Demokrasi	Toplumsal cinsiyet eşitliği	Stratejik Plan Hazırlığından sorumlu ekibin içinde kadın oranı, %	Belediye	Belediye Stratejik Plan hazırlıklarından sorumlu birimden bilgi talebi	Yerel seçim periyodu, Stratejik plan revizyon periyodu
Kentsel Demokrasi	Toplumsal cinsiyet eşitliği	Belediye Meclisi Kadın-Erkek / Toplumsal Cinsiyet Eşitlik Komisyonunda kadın oranı, %	Belediye	Belediye Stratejik Plan hazırlıklarından sorumlu birimden bilgi talebi	Yerel seçim periyodu
Kentsel Demokrasi	Toplumsal cinsiyet eşitliği	İl Genel Meclisi Kadın-Erkek / Toplumsal Cinsiyet Eşitlik Komisyonunda kadın oranı, %	İl Özel İdaresi	İl Özel İdaresi Özel Kaleminden Bilgi Talebi	Yerel seçim periyodu
Kentsel Demokrasi	Toplumsal cinsiyet eşitliği	Belediye meclis kararları içinde Eşitlik Komisyonu'nun önerdiği kararların oranı, %	Belediye	Belediye Eşitlik Komisyonu'ndan bilgi talebi	Aylık
Kentsel Kamu Hizmetlerine Erişim	Toplumsal cinsiyet eşitliği, İnsan onuruna saygı	Belediyenin kuru gıda yardımı hizmetinden yararlanan kadınların oranı, %	Belediye	Belediye sosyal yardımlardan sorumlu birimden bilgi talebi	Yıllık

KONU	İLGİLİ NÖRMLAR	GÖSTERGELER	VERİ KAYNAĞI	VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ	VERİ SIKLIĞI
Kentsel Kamu Hizmetlerine Erişim	Toplumsal cinsiyet eşitliği, İnsan onuruna saygı	Belediyenin sıcak yemek yardımı hizmetinden yararlanan kadınların oranı, %	Belediye	Belediye sosyal yardımlardan sorumlu birimden bilgi talebi	Yıllık
Kentsel Kamu Hizmetlerine Erişim	Toplumsal cinsiyet eşitliği, İnsan onuruna saygı	Belediyenin giyim yardımı hizmetinden yararlanan kadınların oranı, %	Belediye	Belediye sosyal yardımlardan sorumlu birimden bilgi talebi	Yıllık
Kentsel Kamu Hizmetlerine Erişim	Toplumsal cinsiyet eşitliği, İnsan onuruna saygı	Belediyenin yakacak yardımı hizmetinden yararlanan kadınların oranı, %	Belediye	Belediye sosyal yardımlardan sorumlu birimden bilgi talebi	Yıllık
Kentsel Kamu Hizmetlerine Erişim	Toplumsal cinsiyet eşitliği, İnsan onuruna saygı	Belediyenin evde bakım yardımı hizmetinden yararlanan kadınların oranı, %	Belediye	Belediye sosyal yardımlardan sorumlu birimden bilgi talebi	Yıllık
Kentsel Kamu Hizmetlerine Erişim	Toplumsal cinsiyet eşitliği, İnsan onuruna saygı	Belediyenin hasta nakil hizmetinden yararlanan kadınların oranı, %	Belediye	Belediye sosyal yardımlardan sorumlu birimden bilgi talebi	Yıllık
Kentsel Kamu Hizmetlerine Erişim	Toplumsal cinsiyet eşitliği, İnsan onuruna saygı	Belediyenin sağlık hizmetinden yararlanan kadınların oranı, %	Belediye	Belediye sosyal yardımlardan sorumlu birimden bilgi talebi	Yıllık
Kentsel Kamu Hizmetlerine Erişim	Toplumsal cinsiyet eşitliği	Belediyenin mesleki eğitim kurs hizmetinden yararlanan kadınların oranı, %	Belediye	Belediye kültür işlerinden sorumlu biriminden bilgi talebi	Yıllık
Kentsel Kamu Hizmetlerine Erişim	Toplumsal cinsiyet eşitliği	Belediyenin hobi kurs hizmetinden (yetişkin ve çocuk) yararlanan kadınların oranı, %	Belediye	Belediye kültür işlerinden sorumlu biriminden bilgi talebi	Yıllık
Kentsel Kamu Hizmetlerine Erişim	Toplumsal cinsiyet eşitliği	Belediye kütüphane hizmetinden yararlanan kadınların oranı,%	Belediye	Belediye kültür işleri sorumlu biriminden bilgi talebi	Yıllık

KONU	İLGİLİ NÖRMLAR	GÖSTERGELER	VERİ KAYNAĞI	VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ	VERİ SIKLIĞI
Kentsel Kamu Hizmetlerine Erişim	Toplumsal cinsiyet eşitliği	Belediyenin kültürel etkinlik hizmetlerinden (sinema, tiyatro, müze, konser, panel vb.) yararlanan kadınların oranı, %	Belediye	Belediye kültür işlerinden sorumlu biriminden bilgi talebi	Yıllık
Kentsel Kamu Hizmetlerine Erişim	Toplumsal cinsiyet eşitliği	Belediyenin spor okulu hizmetinden yararlanan kadınların oranı, %	Belediye	Belediye kültür işlerinden sorumlu biriminden bilgi talebi	Yıllık
Kentsel Kamu Hizmetlerine Erişim	Toplumsal cinsiyet eşitliği	Belediyenin spor kursları hizmetinden yararlanan kadınların oranı, %	Belediye	Belediye spor hizmetlerinden sorumlu biriminden bilgi talebi	Yıllık
Kentsel Kamu Hizmetlerine Erişim	Toplumsal cinsiyet eşitliği	Belediyenin yaz spor okulu hizmetinden yararlanan kadınların oranı, %	Belediye	Belediye spor hizmetlerinden sorumlu biriminden bilgi talebi	Yıllık
Kentsel Kamu Hizmetlerine Erişim	Toplumsal cinsiyet eşitliği, Ayrımcılık yasağı, İnsan onuruna saygı	Kamu binalarında engelli tuvaleti oranı, %	Belediye	Belediye fen işleri, eşitlik birimlerinden bilgi talebi	Yıllık
Kentsel Kamu Hizmetlerine Erişim	Toplumsal cinsiyet eşitliği, Ayrımcılık yasağı, İnsan onuruna saygı	Kamu binaları içinde bebek bakım odası olanların oranı, %	Belediye	Belediye fen işleri, eşitlik birimlerinden bilgi talebi	Yıllık
Kentsel Kamu Hizmetlerine Erişim	Toplumsal cinsiyet eşitliği	Belediyenin etüd merkezi ve kütüphanelerinden yararlanan kız çocuğu oranı, %	Belediye	Belediye kültür işlerinden sorumlu biriminden bilgi talebi	Yıllık
Kentsel Kamu Hizmetlerine Erişim	İnsan onuruna saygı	Kent içindeki parklardan, elverişli koşullarda yürüyüş parkuru mevcut olanların oranı,%	Belediye	Belediye park ve bahçeler biriminden bilgi talebi	Yıllık

KONU	İLGİLİ NÖRMLAR	GÖSTERGELER	VERİ KAYNAĞI	VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ	VERİ SIKLIĞI
Güvenlik	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	Kadın kullanıcılarından gelen güvenlikle ilgili dilekçe ve şikâyetlerin oranı, %	Belediye	Belediye dilek, şikâyet ve istek kabul biriminden bilgi talebi	Yıllık
Güvenlik	Toplumsal cinsiyet eşitliği, Ayrımcılık yasağı	Toplu ulaşımda güvenlikle ilgili sorun yaşadığını bildiren kadınların oranı, %	Belediye	Belediye dilek, şikâyet ve istek kabul biriminden bilgi talebi	Yıllık
Güvenlik	Toplumsal cinsiyet eşitliği, Ayrımcılık yasağı	Panik butonu bulunan parkların oranı, %	Belediye	Belediye park ve bahçeler biriminden bilgi talebi	Yıllık
Güvenlik	Toplumsal cinsiyet eşitliği, Ayrımcılık yasağı	Panik butonu bulunan otobüs duraklarının oranı, %	Belediye	Belediye toplu ulaşımdan sorumlu birimden bilgi talebi	Yıllık
Güvenlik	Toplumsal cinsiyet eşitliği, Ayrımcılık yasağı	Panik butonu bulunan metro-tren istasyonlarının oranı, %	Belediye	Belediye toplu ulaşımdan sorumlu birimden bilgi talebi	Yıllık
Güvenlik	Toplumsal cinsiyet eşitliği, Ayrımcılık yasağı	Güvenlik kameralı parkların oranı, %	Belediye	Belediye park ve bahçeler biriminden bilgi talebi	Yıllık
Güvenlik	Toplumsal cinsiyet eşitliği, Ayrımcılık yasağı	Güvenlik kameralı metro tren istasyonu oranı, %	Belediye	Belediye toplu ulaşımdan sorumlu birimden bilgi talebi	Yıllık
Güvenlik	Toplumsal cinsiyet eşitliği, Ayrımcılık yasağı	Güvenlik kameralı otobüs duraklarının oranı, %	Belediye	Belediye toplu ulaşımdan sorumlu birimden bilgi talebi	Yıllık
Güvenlik	Ayrımcılık yasağı	Akülü engelli arabaları için şarj olanağı olan istasyon ve durak oranı, %	Belediye	Belediye toplu ulaşımdan sorumlu birimden bilgi talebi	Yıllık
Güvenlik	Toplumsal cinsiyet eşitliği, Ayrımcılık yasağı	Kentteki parklarda güvenlikle ilgili sorun yaşadığını bildiren kadınların oranı, %	Belediye, İl / İlçe Emniyet Müdürlüğü	Belediye dilek, şikâyet ve istek kabul biriminden bilgi talebi, İl/İlçe Emniyet Müdürlüğü'nden bilgi talebi	Yıllık

KONU	İLGİLİ NORMLAR	GÖSTERGELER	VERİ KAYNAĞI	VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ	VERİ SIKLIĞI
Güvenlik	Toplumsal cinsiyet eşitliği, Ayrımcılık yasağı	Kentteki sokak-cadde meydanlarda güvenlikle ilgili sorun yaşadığını bildiren kadınların oranı, %	Belediye, İl / İlçe Emniyet Müdürlüğü	Belediye dilek, şikâyet ve istek kabul biriminden bilgi talebi, İl/İlçe Emniyet Müdürlüğü'nden bilgi talebi	Yıllık
Güvenlik	Toplumsal cinsiyet eşitliği, Ayrımcılık yasağı	Kentteki otobüs duraklarında güvenlikle ilgili sorun yaşadığını bildiren kadınların oranı, %	Belediye, İl / İlçe Emniyet Müdürlüğü	Belediye dilek, şikâyet ve istek kabul biriminden bilgi talebi, İl/İlçe Emniyet Müdürlüğü'nden bilgi talebi	Yıllık
Güvenlik	Toplumsal cinsiyet eşitliği, Ayrımcılık yasağı	Kentteki metro-tren istasyonlarında güvenlikle ilgili sorun yaşadığını bildiren kadınların oranı, %	Belediye, İl / İlçe Emniyet Müdürlüğü	Belediye dilek, şikâyet ve istek kabul biriminden bilgi talebi, İl/İlçe Emniyet Müdürlüğü'nden bilgi talebi	Yıllık
Güvenlik	Toplumsal cinsiyet eşitliği, Ayrımcılık yasağı	Kadına yönelik şiddeti önlemeye yönelik bilgilendirme amacıyla kullanılan belediyeye ait billboardların oranı %	Belediye	Belediyenin ilgili biriminden bilgi talebi	Aylık

Normlar ve Standartların ışığında ulusal ve uluslararası belgelerle hazırlanmış bu göstergeler izlemeler için büyük önem arz etmektedir. Bu göstergeler tablosu Türkiye’de Katılımcı Demokrasinin Gütçlendirilmesi: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi kapsamında hazırlanan Kentsel Haklar ve Hizmetlere Erişimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Harita ve İzleme Çalışmasından uyarlanmıştır. Tablonun daha detaylı hali için inceleyebilirsiniz. İzlemelerde kullanılması için izleme soruları hazırlanarak rehberin bir sonraki başlığında paylaşılmıştır.

İZLEME SORULARI

1. Kentsel Demokrasi

1.Kadın-erkek eşitlik/Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komisyonunun Var mı?

Evet Hayır

Cevabınız “evet” ise işleyiş kurallarını açıkça belirtmek ve kurumsallaştırmak için yönetmelik veya yönergesi var mı?

Yorum:

2. Politika, plan ve bütçeleri farklı bireylerin özel ihtiyaç ve önceliklerine göre izleyen bir birim (Yerel Eşitlik Birimi vb.) var mı?

Evet Hayır

Yorum:

3. Belediyenin yerel eşitlik eylem planı var mı?

Evet (Evet ise 4 ile 9 arasındaki soruları yanıtlayın) Hayır

Yorum:

4. Yerel Eşitlik Eylem Planı Belediye Meclisinden geçti mi?

Evet Hayır

Yorum:

5. YEPP web sitesinde yayınlandı mı?

Evet Hayır

Yorum:

6. STK'lara ve Medya'ya YEPP ile ilgili bilgi verildi mi?

Evet Hayır

Yorum:

7. YEPP hazırlık sürecinde durum analizi yapıldı mı? Yapıldıysa kimlerle yapıldı? Dış paydaşlar, İç paydaşlar vb. kimler belirtiniz ve yapılan toplantılar, çalıştaylar anketler vb. yöntemleri yazınız)

Evet Hayır

Yorum:

8. YEEP'te ön görülen faaliyetler toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bir şekilde bütçelendi mi?

Evet Hayır

Yorum:

9. CEMR şartı imzalandı mı?

Evet Hayır

Yorum:

10. İzleme biriminin bir yönergesi var mı?

Evet Hayır

Yorum:

11. İzleme birimi yıllık rapor hazırlıyor mu?

Evet Hayır

Yorum:

12. Yerel eşitlik eylem planında yer alan taahhütleri ihlâl eden belediye personeli için bir yaptırım var mı?

Evet Hayır

Yorum:

13. Belediyenizin Kent Konseyi var mı?

Evet Hayır

Yorum:

14. Kent Konseyinin Kadın Meclisi var mı?

Evet Hayır

Yorum:

15. Belediyenizin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik bir politika belgesi var mı? Varsa belirtiniz?

Örn: Kadın Dostu Kentler Projesi – Taahhütname imzalandı mı? - Kamuoyuna duyurusu yapıldı mı?

Evet Hayır

Yorum:

16. Sendikalar ile yaptığınız iş sözleşmelerinde kadına yönelik şiddeti önleyici maddeler yer alıyor mu?

- Evet Hayır

Yorum:

2. Kentsel Hizmetlere Erişim

1. Belediye hizmetlerine erişimde mevcut eşitsizlikleri önlemeye yönelik kadınlar açısından özel önlemler var mı?

- Evet Hayır

Yorum:

2. Belediye hizmetlerine erişimde mevcut eşitsizlikleri önlemeye yönelik engelli kadınlar açısından özel önlemler var mı?

- Evet Hayır

Yorum:

3. Belediye hizmetlerine erişimde mevcut eşitsizlikleri önlemeye yönelik çocuklu kadınlar açısından özel önlemler var mı?

- Evet Hayır

Yorum:

4. Belediye hizmetlerine erişimde mevcut eşitsizlikleri önlemeye yönelik göçmen kadınlar açısından özel önlemler var mı?

- Evet Hayır

Yorum:

5. Belediye hizmetlerine erişimde mevcut eşitsizlikleri önlemeye yönelik yaşlı kadınlar açısından özel önlemler var mı?

- Evet Hayır

Yorum:

6. Belediyenin kadın danışma merkezi var mı?

- Evet Hayır

Yorum:

7. Belediyenin kadın sığınma evi var mı?

- Evet Hayır, 9. Soruya geçiniz

Yorum:

8. Belediyede sığınma evi sonrası “geçiş evleri” var mı? Var ise sayısı?

- Evet Hayır

Yorum:

9. Şiddet gören kadınlar için şiddet ihbar hattı var mı?

- Evet Hayır, ise 10.soruya geçiniz

Yorum:

10. Kadınlar için şiddet hattı Varsa hatta gelen çağrılar içinde Toplumsal Cinsiyete Temelli Şiddet beyanı verenlerin sayısı ve oranı (Kadın / Erkek / LGBTİ /Sığınmacı / göçmen /engelli) nedir?

- Evet Hayır

Yorum:

11. Belediyenizin Kreş hizmeti var mı? Varsa Kreş sayısı?

- Evet Hayır

Yorum:

12. Belediyeniz, toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti önlemek için herhangi bir önlem aldı mı (Örneğin; Halkı bilinçlendirme kampanyaları, uzman personelin eğitimi vb.)?

- Evet Hayır

Yorum:

13. Belediye yetkililerinin ve çalışanlarının içinde kadına yönelik şiddet konusunda eğitim alan var mı? Var ise eğitim alanların sayısı ve cinsiyete göre oranı?

- Evet Hayır

Yorum:

14. Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yapıyor musunuz?

Evet Hayır

Yorum:

15. Belediye personeline yönelik Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme eğitimi verildi mi? Verildi ise eğitime katılan kadın erkek sayısı ve oranı?

Evet Hayır

Yorum:

16. Başarılı kız çocuklarına yönelik burs desteğiniz var mı?

Evet Hayır

Yorum:

17. Kız öğrencilerin yaşadıkları eşitsizliklerin giderilmesi için yaptığımız çalışmalar var mı? Örn. Barınma, ulaşım, eğitim gibi konuların desteklenmesi

Evet Hayır

Yorum:

18. Yoksul mahallelerde su hizmeti indirimi var mı?

Evet Hayır

Yorum:

19. Belediyenin hizmet binalarında kendi personeline yönelik çocuk gündüz bakım hizmeti var mı?

Evet Hayır

Yorum:

20. Belediyenin kültürel etkinlik, mesleki eğitim ve spor komplekslerinde gündüz çocuk bakım hizmeti veya oyun odası var mı?

Evet Hayır

Yorum:

21. Belediyenin mahallelerde çocuk gündüz bakım hizmeti var mı?

Evet Hayır

Yorum:

22. Belediye binalarında, günü birlik bir iş takibi için belediyeyi ziyaret eden yararlanıcılar için çocuk oyun odası var mı?

Evet Hayır

Yorum:

23. Semt sakinlerinin bakmakla yükümlü oldukları yaşlı, hasta, engelli yakınları için yararlanabilmeleri için bir merkezde veya isteğe bağlı olarak kendi evlerinde süreli gündüz bakım hizmeti var mı?

Evet Hayır

Yorum:

24. Babalar için doğum izninizin süresi ne kadar?

Evet Hayır

Yorum:

25. Belediyenizin verdiği mesleki kurslarda toplumsal cinsiyet algısını değiştirici eğitimler veriliyor mu? Örn. Eskişehir Belediyesi gibi, robotik kodlama, bilgisayar programcılığı, finansal bilinç, dijital kazanımlar, araç tamiri vb. kurslarında fırsatlar sağlanıyor mu?)

Evet Hayır

Yorum:

26. Bölgenizde farklı etnik kökenlerden veya göçmenlerden oluşan nüfus var mıdır? Var ise bölgenizdeki nüfusun yüzdesi nedir? Bu toplam yüzdenin cinsiyete göre dağılımı yüzde olarak nedir?

Evet Hayır ise, 28.soruya geçiniz

Yorum:

27 Göçmen kadınlar için temel yaşam becerilerine yönelik çalışmalar gerçekleştiriliyor mu? (Ulaşım kartlarının alınması, hastane randevusu nasıl alınır vs. gibi konularda kolaylaştırıcılık yapıyor mu?)

Evet Hayır

Yorum:

28. Belediyenizde kadın yönetici sayısı ve hangi konularda olduğu hakkında bilgiler verir misiniz?

Evet Hayır

Yorum:

3. Güvenlik

1- Güvenlik açısından (kör noktaların elimine edilmesi, aydınlatma eksikleri, panik butonu ve kamera donatımı gibi) izleme ve değerlendirmeye tabi tutulup, gerekli ek iyileştirme ve düzenlemeler yapılıyor mu?

Evet Hayır

Yorum:

2- Parklarda ve diğer sosyal alanlarda ne gibi güvenlik önlemleri alıyorsunuz?

Evet Hayır

Yorum:

3- Şehirde kadına karşı şiddet vakalarının karşılaşıldığı bölgelerde güvenliğe yönelik çalışmalarınız var mı? (Valilik)

Evet Hayır

Yorum:

4- Kentsel dönüşüm çalışmalarında, bu çalışmaların çevrede yaşayanlar ve o muhitten gelip geçenler açısından yaratabileceği olası güvenlik açığı konusu dikkate alınıyor mu?

Evet Hayır

Yorum:

4. Hareketlilik

1- Toplu ulaşım otobüs hizmetinde hava karardıktan sonra kadınlar lehine “istediğin yerde inme” uygulaması mevcut mu?

Evet Hayır

Yorum:

2- Kentte toplu ulaşım hizmeti sunan ve kısa mesafe yolculuk olanağı sağlayan özel dolmuş- minibüs hizmeti var mı?

Evet Hayır

Yorum:

3- Dezavantajlı bölgelerdeki kadınların hareketliliğini artırmak amacıyla belirli miktarda indirim düzenliyor mu?

Evet Hayır

Yorum:

4- 8 Mart Dünya Kadınlar Gününde ücretsiz ulaşım hizmetiniz var mı?

Evet Hayır

Yorum:

5- Çocuklu insanların şehir içi ulaşımında kolaylaştırıcı çalışmalar yapıyor musunuz?

Evet Hayır

Yorum:

6- Gece dolaşım ve ulaşım güvenliğini sağlayacak önlemler alıyor musunuz?

Evet Hayır

Yorum:

Bu yayın CEİDizler Hibe Programı kapsamında Avrupa Birliği'nin maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla Karadeniz Yeni Ufuklar Derneği'nin sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği ile Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

GÜVENLİ KENTLER İÇİN;
DAHA ÇOK İZLEME
DAHA ÇOK EŞİTLİK
PROJESİ

“Kent Hakları İzleme Platformları İçin”

Kent Hakları İzleme Rehberi

İLETİŞİM

Karadeniz Yeni Ufuklar Derneği

Cumhuriyet Mahallesi Lozan Caddesi No:79/1 Atakum/Samsun
Gsm: 0535 248 68 08

e-Mail:

yeniufulklar55@gmail.com
www.karadenizyeniufulklar.org.tr

karadenizyeniufulklar

KAYUDER

TÜRKİYE
KENT KONSEYLERİ
BİRLİĞİ

